

ב"דן

יום

ולילה

(ראה שער)

השנה היתה 1947. במלון סטה דן, אחד מבתי המלון היותר מפוארים לפי הממדים הדלים של אותם הימים, רחשו החיים. בליל של שפות נשמע ליד דוכן פקיד-הקבלה. גדולי הישוב והתנועה הציונית השתפשו במסדרונות עם פקידים ברי-טיים, קציני צבא ומשטרה. כי במלון שכנו חברי ועדת האו"ם לארץ-ישראל.

בין דיירי בית-המלון היה גבר אמריקאי נאה, כבן 42. מקס אורוביץ, תעשיין מיאמי, עשיר, רינאמי, שקט, מעסקני הקהילה היהודית באמריקה, בא אף הוא לנהל משאומתן עם הועדה. ליד הבאר, על כוס קוניאק, פגש בגבר אחר, גם זמות ססגונית. יקותיאל פדרמן הגיע לישראל ב-1940, אחרי שניסה (לשוא) להתקבל כטייס לחיל-האוויר המלכותי, הקים במקום זאת מפעלים בארץ, עלה לגדולה כלכלית בימי הגאות המלחמתית, היה מעורב, בין השאר, בעליה ב.

הפגישה המקרית ליד הבאר הדליקה ניצוץ. סיפוריו של פדרמן עוררו התפעלות בלבו של אורוביץ, שצמא לפעולה. פדרמן סיפר לו, בסוף כמנס, כי עומדת להגיע אניח-מעפילים. אורוביץ הוזמן לחזות בהורדת העולים, נכנס בעצמו למים כדי להוביל עילים. מאותו רגע היתה נשמתו מכורה לישראל.

לב של קיסרות

פדרמן שיכנע את אורוביץ כי יש עתיד לארץ גם מבחינה כלכלית. אורוביץ חזר למולדתו, אירגן מסביבו קבוצה של בעלי-הון, ברובם במיאמי, מפלורידה.

התכנית המקורית היתה צנועה. אולם היא נדלה כמעט בעל כורחם של בעליה. כיום מהווה קבוצת-מיאמי-פדרמן אימפריה כלכלית עצומה בארץ. היא קודחת נפש בגנב (מזל 1), צינוורות מלט-האסבסט שלה חוצים את המדינה. הנהלתה של אימפריה זו שוכנת בחיפה; אולם לבה בבנין בעל 10 הקומות שעל שפת הים של תל-אביב. על המקום בו נתקיימה הפגישה הראשונה, מול הים ממנו באו המעפילים. בנין מלון דן, שהוקם תוך שלוש שנים ושבו הושקעו למעלה משלושה מליון דולאר, הוא פאר האימפריה הזאת.

פרשת בנין הבית בעל חמש המעליות, 130 החדרים לאורחים, אולמי-הועדות, מועדון-הלילה וההגנויות, היתה רצופה התרגשות, החלטות נועזות ושינויים מהפכניים. ההוצאות עלו פי שלוש על האומדנה המקורית. תכניות האדריכל שוני באות פעמים, תוקנו לעתים קרובות בלילה כדי לאפשר את המשכת העבודה למחרת היום. מאחר שהבנין הוא לא רק יחיד במינו במרחב, אלא גם אחד המעטים מסוגו בעולם כולו, לא היה הנסיון הדרוש כדי לחזות מראש את בעיותיו.

מספר החדרים קפץ, תוך כדי עצם מהלך הבנין, מ-40 ל-60, משם ל-80 ול-100, עד שהגיע למספר הסופי. קומות שלמות נוספו כמעט באקראי. אחת התכונות העיקריות של הבנין היא כי בכל חדר ישנה יחידה עצמאית למיווג-אוויר, דבר נדיר אפילו באמריקה, לא היה שום נסיון להרבות יחידות אלה, בנות טון כלי-אחת, בחדרים-התכונות והכנו, שינוי, תוקנו ושוננו מחדש.

פעולה קרבית

לפתע בא המשבר. ממסלה-ישראל שביקשה לתת דחיפה גדולה לעונת-התיירות הבאה, הזמינה לארץ שישים מגדולי סוכני-הנסיעות בעולם. שנועדו לוועידה ברומא. נקבע להם שיכון במלון דן. שעוד היה די רחוק מהשלמתו. היה צורך לסיים את המערכה תוך שבועיים, ויהי מה. מאותו רגע זמה המלון למטה קרבי של חטיבה לוחמת — או לבית משוגעים. מכר

על המדרגות - תמונה כללית המראה יפה את הסגנון המיוחד של הבנין היחיד במינו